

SUNDHEDSSTYRELSEN

Dato 22-01-2020

Sagsnr. 05-0801-95

Sundhedspersonale med særlige kompetencer i psykiatrien

Baggrund og formål

Patienter der indlægges i den regionale psykiatri har brug for en indsats af høj kvalitet. En væsentlig forudsætning herfor er at indsatsen er tværfaglig.

I forbindelse med satspulje for 2019-2022 blev Sundhedsstyrelsen bedt om at beskrive, hvordan man kan udbrede kendskab til specialpsykologernes kompetencer, udarbejde fælles vejledning for specialpsykologers anvendelse og undersøge hvordan specialpsykologer kan have ansvar for behandling i den regionale psykiatri.

Som led i arbejdet har vi kort beskrevet antallet af sundhedspersoner, herunder sundhedspersoner med specialuddannelse, i den regionale psykiatri og deres kompetencer.

Desuden er vedlagt et bilag med beskrivelser af faggruppernes uddannelse og kompetencer ud fra de eksisterende beskrivelser af dette på de respektive faglige selskabers hjemmeside. I den forbindelse gøres der opmærksom på, at fremkomsten af disse beskrivelser har forskellig karakter og skal derfor læses og forstås herefter. Således tager beskrivelsen af uddannelse og kompetencer ved speciallæge i psykiatri udgangspunkt det faglige selskabs målbeskrivelser for uddannelsen, mens beskrivelsen om uddannelsen til specialpsykolog er forhandlet tekst i regi af Rådet for Specialpsykologuddannelsen.

Antallet af sundhedspersoner ansat i psykiatrien

De seneste tal for sundhedspersonale ansat i den regionale psykiatri viser, at den største personalegruppe i psykiatrien er sygeplejersker (cirka 41 pct.), mens social- og sundhedsassistenter udgør den næststørste personalegruppe (cirka 23 pct.). Psykologerne udgør cirka 10 pct. af den samlede personalegruppe og lægegruppen udgør omkring 14.¹

Tabel 1 illustrerer fordelingen af faggrupper i psykiatrien i 2017 for hhv. børne- og ungdomspsykiatrien og voksenpsykiatrien.²

---

¹ INDBLIK I PSYKIATRIEN PÅ TVÆRS AF REGIONER OG KOMMUNER. Sundheds- og Ældreministeriet, 2018

² Benchmarking af Psykiatrien 2017, Danske Regioner, 2018.

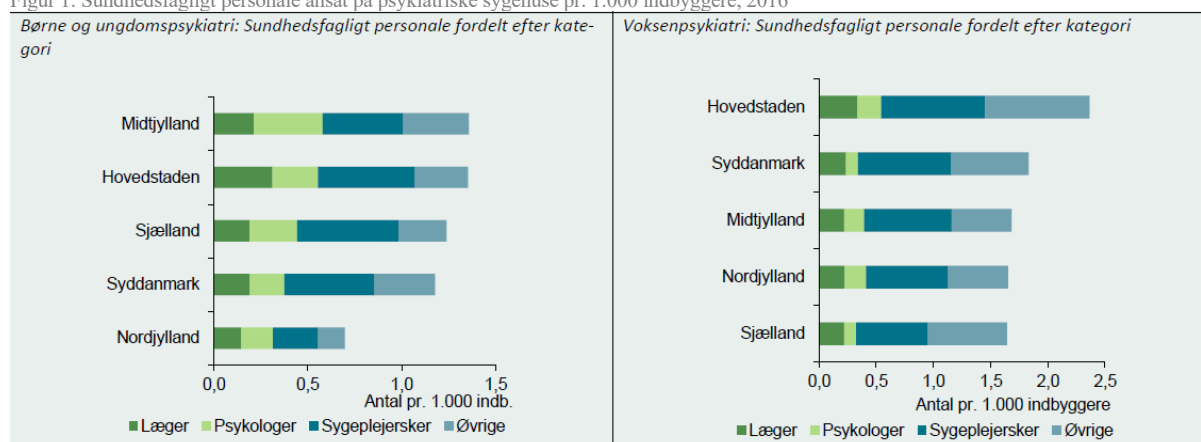
Table 1: Fordeling af faggrupper i psykiatrien i 2017 i hhv. børne- og ungdomspsykiatrien og voksenpsykiatrien

	Læger	Psykologer	Sygeplejersker	Sosu	Socialrådgivere	Pædagoger	Fysio- og ergoterapeuter	Anden sundhedsgrupper	I alt
Børne- og ungdomspsykiatri	296	332	584	81	62	181	36	5	1577
Voksenpsykiatri	1201	748	3611	2245	248	179	430	78	8740

Kilde: Benchmarking af Psykiatrien, Danske Regioner, 2018

Fordelingen af faggrupper er forskellige på tværs af regionerne. Tabel 2 viser andelen af sundhedsfagligt personale ansat på psykiatriske sygehuse pr. 1.000 indbyggere i de forskellige regioner.

Figur 1: Sundhedsfagligt personale ansat på psykiatriske sygehuse pr. 1.000 indbyggere, 2016

Kilde: INDBLIK I PSYKIATRIEN PÅ TVÆRS AF REGIONER OG KOMMUNER. Sundheds- og Ældreministeriet, 2018

Antallet af sundhedspersoner med specialuddannelse i psykiatri og børne- og ungdomspsykiatri

Ifølge Sundhedsstyrelsens lægeprognose for 2018-2040 var der i 2018 i alt 942 speciallæger i psykiatri og 256 speciallæger i børne- og ungdomspsykiatri.³

I januar 2019 var der i alt 150 færdiguddannede specialpsykologer i psykiatri og 103 færdiguddannede specialpsykologer i børne- og ungdomspsykiatri.⁴

Der foreligger ikke konkrete tal for antallet af sygeplejersker med specialuddannelse i psykiatrisk sygepleje, men der estimeres at være ca. 1.300 til 1.400.

Kompetencer

Specialsygeplejersker i psykiatrisk sygepleje

Uddannelsen til specialsygeplejerske i psykiatrisk sygepleje er af ét års varighed, udbydes af regionerne og er tilrettelagt således, at der veksles mellem teoretisk og klinisk uddannelse.

³ Lægeprognose 2018-2040, Sundhedsstyrelsen, 2019

⁴ Dansk Psykolog Forenings hjemmeside: <https://www.dp.dk/de-er-med-til-at-bane-vejen-for-specialpsykologernes-behandlingsansvar/>

Specialsygeplejerskerne i psykiatrisk sygepleje påtager sig et særligt ansvar inden for den kliniske psykiatriske sygepleje, herunder klinisk psykiatrisk sygepleje, sundhedspædagogik, kvalitetsudvikling, tværfagligt, tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde.

Se mere om specialsygeplejerskernes uddannelse og kompetencer i [Bekendtgørelse om uddannelse til specialsygeplejerske i psykiatrisk sygepleje](#).

Specialpsykologer i psykiatri eller børne- og ungdomspsykiatri

En psykolog kan, efter en 5-årig kandidatuddannelse (cand.psych.) i psykologi og efterfølgende autorisation fra Psykolognævnet (som kan opnås efter to års praktisk arbejde), videreudanne sig til specialpsykolog i enten børne- og ungdomspsykiatri eller psykiatri.

Specialpsykologuddannelsen udbydes af de fem regioner og strækker sig over fire år. Uddannelsen rummer praksis og teori. Uddannelsen opslås samlet og består af to uddannelsesforløb, hhv. en 12-måneders introduktionsuddannelse og en 36-måneders hoveduddannelse. Både introduktions- og hoveduddannelsen indeholder en klinisk praksisdel og en teoretisk kursusdel. Uddannelsen skal så vidt muligt indeholde mindst to ansættelsessteder inden for specialet henholdsvis hver af mindst 12 måneders varighed.

Se mere om specialpsykologernes uddannelse og kompetencer i målbeskrivelserne for uddannelsen^{5,6}.

Speciallæger i psykiatri eller børne- og ungdomspsykiatri

Speciallæger i psykiatri eller børne- og ungdomspsykiatri har gennemgået 6 års lægevidenskabelig universitetsuddannelse, 1 års klinisk basisuddannelse, 1 års introduktion til specialet og 4 års speciallægeuddannelse (herunder 6 måneders neurologisk sideuddannelse). Under uddannelsen gennemfører speciallægen en psykotераpeutisk grunduddannelse.

Introduktionsuddannelsen på 1 år foregår på et psykiatrisk sygehus eller center. Den bruges til at indlære basale færdigheder i diagnostik, behandling (biologisk, psykotераpeutisk og sociale) og vigtigste differentialdiagnoser.

Hoveduddannelsen består af 6 måneders neurologi, og 3½ års ansættelse på mindst 2 psykiatriske afdelinger. Ansættelsen skal foregå i afdelinger med hovedfunktion, som afdeling med specialiseret funktion. I løbet af hoveduddannelsen skal den uddannelsessøgende læge endvidere gennemføre den psykotераpeutiske grunduddannelse og forskningstræning, samt deltage i de obligatoriske specialespecifikke og generelle (ikke-specialespecifikke) kurser.

Børne- og ungdomspsykiatri omfatter forebyggelse, diagnostik, behandling, opfølgning og rehabilitering af mentale og adfærdsmæssige forstyrrelser og psykiske sygdomme hos børn og unge. Specialet varetager desuden forskning, udvikling og uddannelse inden for specialets områder.

Introduktionsuddannelsen på 1 år foregår på et psykiatrisk sygehus eller center. Den bruges til at indlære basale færdigheder i diagnostik, behandling (biologisk, psykotераpeutisk og sociale) og vigtigste differentialdiagnoser.

Introduktionsuddannelsen afsluttes med en egnethedsvurdering til specialet.

---

⁵ <http://www.specialpsykologuddannelsen.dk/siteassets/2.-om-uddannelsen/malbeskrivelser/malbeskrivelse-for-specialpsykologuddannelsen-i-psykiatri-godkendt-220311.pdf>

⁶ <http://www.specialpsykologuddannelsen.dk/siteassets/2.-om-uddannelsen/malbeskrivelser/malbeskrivelse-for-specialpsykologuddannelsen-i-borne--og-ungdomspsykiatri-godkendt-220311.pdf>

Hoveduddannelsen består af 4 års ansættelse på mindst 2 afdelinger. Ansættelsen skal foregå i afdelinger med Hovedfunktion, som afdeling med specialiseret funktion.

I løbet af hoveduddannelsen skal den uddannelsessøgende læge endvidere gennemføre den psykoterapeutiske grunduddannelse og forskningstræning, samt deltage i de obligatoriske specialespecifikke og ikke-specialespecifikke kurser.

Bilag 1: Beskrivelser af faggruppernes uddannelse og kompetencer

Uddannelse til specialpsykolog

Kandidatuddannelsen i psykologi giver psykologer en bred viden inden for det psykologiske genstandsfelt, hvor de blandt andet opnår viden inden for personlighedspsykologi, kognitionspsykologi, udviklingspsykologi og behandlingsorienteret psykologi. Det er udelukkende personer med en godkendt kandidatuddannelse i psykologi, der må bruge betegnelsen 'psykolog'.

Kandidater i psykologi har mulighed for at opnå autorisation ved at gennemgå efteruddannelse, som indebærer to års praktisk arbejde. Autorisationsordningen varetages af Psykolognævnet, der er en selvstændig myndighed under Børne- og Socialministeriet. Autorisationen pålægger psykologerne det etiske og juridiske ansvar for udøvelsen af deres faglige virke, og de bliver samtidig omfattet af psykolognævnets tilsyn, jf. Bekendtgørelse om lov om psykologer⁷ m.v. ligesom psykologen kan indklages for patientombuddet.

Autoriserede psykologers faglige virksomhed inden for sundhedsvæsenet er bl.a. psykologisk undersøgelse og behandling af psykisk lidelse samt rådgivning af mennesker, der uden at være syge, befinder sig i en krisesituation eller på anden måde har personlige vanskeligheder. Sundhedsfaglig virksomhed kan udføres både på et sygehus, en anden behandlingsinstitution inden for sundhedsvæsenet og i privat praksis, når virksomheden omfattes af ovenstående beskrivelse. I tilsynet med autoriserede psykologer, der virker inden for sundhedsvæsenet, suppleres Psykolognævnet af Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn.

Psykologen kan efter autorisation videreuddanne sig til specialist eller specialpsykolog. Psykologer, herunder også specialpsykologer ansat på offentlige sygehuse, er sundhedspersoner i lovens forstand, men det er alene autoriserede psykologer, der kan have selvstændigt behandlingsansvar. Ikke-autoriserede psykologer, der arbejder i sundhedsvæsenet, udøver deres virke på en autoriseret sundhedspersons delegation.

Specialistuddannelsen udbydes af Dansk Psykolog Forening og er normeret til tre år⁸. Psykologen kan tage specialistuddannelse inden for tre hovedområder:

- Børnepsykologi (herunder Specialist i: Klinisk børnepsykologi, Klinisk børneneuropsykologi, Pædagogisk psykologi, Sundhedspsykologi med børn og Psykoterapi med børn)
- Voksenpsykologi (herunder Specialist i: Sundhedspsykologi med voksne, Psykoterapi med voksne, Psykopatologi, Psykotraumatologi, Klinisk Neuropsykologi, Gerontopsykologi)
- Specialist i Arbejds- og organisationspsykologi

Psykologen kan også vælge at videreuddanne sig til specialpsykolog i enten børne- og ungdomspsykiatri eller psykiatri. Specialpsykologuddannelsen udbydes af de fem regioner og strækker sig over fire år. Uddannelsen rummer praksis og teori. Uddannelsen opslås samlet og består af to uddannelsesforløb, hhv. en 12-måneders introduktionsuddannelse og en 36-måneders hoveduddannelse. Både introduktions- og hoveduddannelsen indeholder en klinisk

---

⁷ Bekendtgørelse om lov om psykologer, LBK nr. 52 af 24/01/2018

⁸ Udbudte specialistuddannelser, lokaliseret 8.1.2019 på: <http://www.dp.dk/uddannelse-karriere/specialist-supervisor/>

praksisdel og en teoretisk kursusdel. Uddannelsen skal så vidt muligt indeholde mindst to ansættelsessteder inden for specialet henholdsvis hver af mindst 12 måneders varighed. Både introduktions- og hoveduddannelsen indeholder en klinisk praksisdel og en teoretisk kursusdel. Kurserne indbefatter eksempelvis psykopatologi med fokus på diagnostik og komorbiditet, udviklingsprocesser og risikofaktorer, psykologisk og neurologisk testmetode, biologiske behandlingsprincipper, psykologisk behandling, etik, ledelse, administration og samarbejde (ref. til målbeskrivelse).

Kompetencer hos specialpsykolog

Specialpsykologen er ansvarlig for sin virksomhedsudøvelse i henhold til sin autorisation som psykolog, jf. lov om psykologer. Funktionsområder for en specialuddannet psykolog i børne- og ungdomspsykiatri eller psykiatri omfatter⁹:

- 1) Praktiske psykopatologiske kliniske færdigheder i forhold til patienter inden for børne- og ungdomspsykiatrien henholdsvis psykiatrien, herunder:
  - a) at varetage klinisk psykopatologisk undersøgelses-, behandlings- og forløbsplaner
  - b) at varetage psykopatologisk diagnostisk udredning
  - c) at varetage psykologisk behandling
  - d) at medvirke til sikring af formidling, vejledning og behandling med henblik på at fremme psykisk sundhed og forebygge følgevirkninger af psykisk sygdom

- 2) Medvirken til koordinering, samt tværfagligt og tværsektorielt samarbejde, herunder:
  - a) tilrettelæggelse og koordination af udrednings- og behandlingsprogrammer i henhold til den fastlagte behandlingsplan
  - b) fremme og sikre kontinuitet og sammenhæng i det samlede patientforløb, herunder sikring af at den psykiatriske patient og de pårørende informeres om behandlingsforløbet
  - c) at fremme og sikre at den samlede indsats tager udgangspunkt i patientens og de pårørendes ønsker og ressourcer
  - d) at fremme et tværfagligt og tværsektorielt samarbejde vedrørende psykiatriske patienter

- 3) Kvalitetsudvikling og undervisning, herunder:
  - a) at iværksætte og deltage i udviklings- og forskningsprojekter med fokus på indsatsen i relation til behandling af patienter med psykopatologiske tilstande, herunder at forholde sig kritisk analyserende til ny viden på området samt medvirke til implementering heraf
  - b) at medvirke til at fremme og sikre den faglige kvalitet i behandlingsforløbene inden for det pågældende område
  - c) at medvirke ved uddannelse af psykologer inden for psykiatrien, herunder psykologer, der skal uddannes til specialpsykologer i børne- og ungdomspsykiatri og psykiatri.

---

⁹ Bekendtgørelse om specialuddannelse af psykologer i børne- og ungdomspsykiatri og psykiatri, BEK nr. 1303 af 25/11/2010.

Se også målbeskrivelserne for uddannelse af specialpsykologer i hhv. psykiatri¹⁰ og børne- og ungdomspsykiatri¹¹.

Uddannelse til specialsygeplejerske i psykiatrisk sygepleje

Til specialuddannelsen i psykiatrisk sygepleje kan optages ansøgere, der har bestået dansk eller udenlandsk sygeplejerskeeksamen på bachelorniveau eller anden dansk eller udenlandsk sygeplejerskeeksamen samt videnskabsteori og - metode på diplomniveau eller tilsvarende, har dansk autorisation som sygeplejerske, har mindst 2 års klinisk erfaring fra ansættelse inden for psykiatrisk sygepleje samt har en 1-årig aftale med arbejdsgiveren om deltagelse i teoriundervisningen og om systematisk, superviseret og vejledt klinisk uddannelse¹².

Uddannelsen er af 1 års varighed og er tilrettelagt med veksling mellem teoretisk og klinisk uddannelse. Uddannelsen består af 4 uddannelsesperioder, fordelt således:

1. Uddannelsesperiode: Klinisk psykiatrisk sygepleje
2. Uddannelsesperiode: Sundhedspædagogik
3. Uddannelsesperiode: Kvalitetsudvikling, tværfagligt, tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde
4. Uddannelsesperiode: Psykiatrisk sygepleje, afsluttende eksamen, evaluering og implementering af uddannelsen.

Kompetencer hos specialsygeplejerske i psykiatrisk sygepleje

Specialsygeplejersken¹³ er ansvarlig for sin virksomhedsudøvelse i henhold til sin autorisation som sygeplejerske, jf. lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed Stk. 2. Funktionsområdet for en specialsygeplejerske i psykiatrisk sygepleje omfatter, at sygeplejersken på videregående niveau påtager sig et særligt ansvar inden for den kliniske psykiatriske sygepleje, herunder

- 1) klinisk psykiatrisk sygepleje,
- 2) sundhedspædagogik,
- 3) kvalitetsudvikling, tværfagligt, tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde.

Efter færdiggjort uddannelse har en specialsygeplejerske følgende viden, færdigheder og kompetencer¹⁴:

Viden

- 1) Har viden om højeste internationale forskning inden for udvalgte områder relateret til klinisk psykiatrisk sygepleje.
- 2) Kan forstå og på et videnskabeligt grundlag reflektere over udvalgte fagområders viden samt kunne identificere kliniske problemstillinger relateret til den psykiatriske sygepleje.

Færdigheder

---

¹⁰ <http://www.specialpsykologuddannelsen.dk/siteassets/2.-om-uddannelsen/malbeskrivelser/malbeskrivelse-for-specialpsykologuddannelsen-i-psykiatri-godkendt-220311.pdf>

¹¹ <http://www.specialpsykologuddannelsen.dk/siteassets/2.-om-uddannelsen/malbeskrivelser/malbeskrivelse-for-specialpsykologuddannelsen-i-borne--og-ungdomspsykiatri-godkendt-220311.pdf>

¹² Bekendtgørelse om uddannelse til specialsygeplejerske i psykiatrisk sygepleje, BEK nr. 1083 af 30/06/2016

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

- 1) Kan mestre udvalgte videnskabelige metoder og redskaber samt mestre generelle færdigheder, der knytter sig til beskæftigelse inden for klinisk psykiatrisk sygepleje.
- 2) Kan vurdere og vælge blandt udvalgte fagområdets videnskabelige teorier, metoder, redskaber og generelle færdigheder samt på et videnskabeligt grundlag opstille nye analyse- og løsningsmodeller relateret til den kliniske psykiatriske sygepleje.
- 3) Kan formidle udvalgt forskningsbaseret viden og diskutere professionelle og videnskabelige problemstillinger med både fagfæller og ikke-specialister relateret til den kliniske psykiatriske sygepleje.

Kompetencer

- 1) Kan håndtere arbejdssituationer der er komplekse, uforudsigelige og forudsætter nye løsningsmodeller.
- 2) Kan selvstændigt igangsætte og gennemføre fagligt, tværfagligt og tværsektorielt samarbejde og påtage sig professionelt ansvar.
- 3) Kan selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling og specialisering.

Funktionsområdet for en specialsygeplejerske i psykiatrisk sygepleje omfatter, at sygeplejersken på videregående niveau har viden, færdigheder og kompetencer til at:

- 1) Varetage og udvikle klinisk psykiatrisk sygepleje på et videregående niveau
- 2) Medvirke til og sikre at den samlede indsats tager udgangspunkt i patientens og de pårørendes ønsker og ressourcer
- 3) Varetage den sundhedspædagogiske indsats over for patienten og de pårørende, herunder fremme psykisk sundhed og forebygge følgevirkninger af psykisk sygdom
- 4) Fremme og sikre kontinuitet og sammenhæng i det samlede patientforløb
- 5) Tilrettelægge og koordinere den sygeplejefaglige del af udrednings- og behandlingsprogrammer i henhold til fastlagte retningslinjer, forløbsprogrammer mm.

Overordnet om uddannelsen til speciallæge

Ifølge Bekendtgørelse om uddannelse af speciallæger § 1 er speciallægeuddannelsen en formaliseret lægelig videreuddannelse på videnskabeligt grundlag. Uddannelsen giver praktisk og teoretisk kompetence på speciallægeniveau inden for det enkelte lægelige speciale. Inden for psykiatrien findes der to overordnede lægelige specialer, hhv. børne- og ungdomspsykiatri og psykiatri.

Ifølge lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed § 30 må en læge ikke uden særlig tilladelse betegne sig som speciallæge. Sundhedsministeren afgør efter indstilling fra Sundhedsstyrelsen inden for hvilke grene af lægevidenskaben læger kan opnå tilladelse til at betegne sig som speciallæge.

Uddannelse til speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri

Speciallæger i børne- og ungdomspsykiatri har gennemgået 6 års lægevidenskabelig universitetsuddannelse, 1 års klinisk basisuddannelse, 1 års introduktion til specialet og 4 års speciallægeuddannelse (herunder 6 måneders neurologisk sideuddannelse). Under uddannelsen gennemfører speciallægen en psykoterapeutisk grunduddannelse.

Introduktionsuddannelsen på 1 år foregår på et psykiatrisk sygehus eller center. Den bruges til at indlære basale færdigheder i diagnostik, behandling (biologisk, psykoterapeutisk og sociale) og vigtigste differentialdiagnoser.

Introduktionsuddannelsen afsluttes med en egnethedsvurdering til specialet.

Hoveduddannelsen består af 4 års ansættelse på mindst 2 afdelinger. Ansættelsen skal foregå i afdelinger med hovedfunktion, som afdeling med specialiseret funktion.

I løbet af hoveduddannelsen skal den uddannelsessøgende læge endvidere gennemføre den psykoterapeutiske grunduddannelse og forskningstræning, samt deltage i de obligatoriske specialespecifikke og ikke-specialespecifikke kurser.

Kompetencer for speciallæger i børne- og ungdomspsykiatri

Børne- og ungdomspsykiatri omfatter forebyggelse, diagnostik, behandling, opfølgning og rehabilitering af mentale og adfærdsmæssige forstyrrelser og psykiske sygdomme hos børn og unge. Specialet varetager desuden forskning, udvikling og uddannelse inden for specialets områder.

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab i Danmark udarbejder målbeskrivelse for, hvilke kompetencer, der skal opnås under speciallægeuddannelsen. Sundhedsstyrelsen godkender målbeskrivelsen, der kan findes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside¹⁵. Ifølge den gældende målbeskrivelse skal speciallægen i børne- og ungdomspsykiatri efter endt hoveduddannelse have opnået kompetencer inden for følgende emner:

- Objektiv psykiatrisk undersøgelse af børn og unge
- Vurdere behov for og henvise til supplerende undersøgelse
- Udføre diagnostisk formulering
- Anvende relevante love og forordninger vedrørende børn og unges forhold
- Diagnosticere og varetage behandling af akutte psykiatriske lidelser
- Udføre psykofarmakologisk behandling af børn og unge
- Have kendskab til børn og unges seksuelle udvikling og manifestationer
- Kunne udføre psykoterapeutisk behandling af børn, unge og familier (psykoterapeutisk grunduddannelse)
- Information til patient/pårørende og samarbejdspartnere om
- forløb og formål med undersøgelse/ behandling
- Lede samtaler med patient/ pårørende og samarbejdspartnere
- Rådgive om behandling i afdelingen og yde konsulentbistand til eksterne samarbejdspartnere
- Skriftlig formidling af patientforløb til relevante samarbejdspartnere
- Psykoedukation til børn, unge og familier
- Samarbejde med interne og eksterne samarbejdspartnere
- Indgå konstruktivt i konfliktløsning, internt og eksternt
- Samarbejde med somatiske og psykiatriske afdelinger om psykiske lidelser hos somatisk syge børn, og børn med psykisk syge forældre
- Kunne redegøre for og fungere inden for sundhedsvæsenets struktur og funktion
- Direkte ledelsesfunktion i afgrænsede sammenhænge

15

<https://www.sst.dk/da/uddannelse/speciallaeger/maalbeskrivelser/~media/4828E7BD495A41ED9B3DC0AB706D5A4D.ashx>

- Rådgive om behandlingen i afdelingen og yde konsulentbistand til eksterne samarbejdspartnere
- Medvirke til forebyggelse af psykisk lidelse hos børn og unge
- Kunne anvende gældende regler for anmeldelses-praksis
- Indhente og anvende ny viden
- Formidle faglig viden til kolleger, og vejlede yngre kolleger og andrefaggrupper
- Redegøre for psykologiske faktorer, der har indflydelse på individets normale og patologiske udvikling
- Redegøre for genetiske og miljømæssige faktorer, der har indflydelse på individets normale og patologiske udvikling
- Redegøre for anvendt psykopatologisk klassifikation
- Redegøre for psykofarmakologiske behandlingsprincipper
- Agere i henhold til gældende etiske regler for egen praksis
- Kunne evaluere egen viden og kunnen samt egne uddannelses- og udviklingsbehov

Uddannelse til speciallæge i psykiatri

Speciallæger i psykiatri har gennemgået 6 års lægevidenskabelig universitetsuddannelse, 1 års klinisk basisuddannelse, 1 års introduktion til specialet og 4 års speciallægeuddannelse (herunder 6 måneders neurologisk sideuddannelse). Under uddannelsen gennemfører speciallægen en psykoteraeutisk grunduddannelse.

Introduktionsuddannelsen på 1 år foregår på et psykiatrisk sygehus eller center. Den bruges til at indlære basale færdigheder i diagnostik, behandling (biologisk, psykoteraeutisk og sociale) og vigtigste differentialdiagnoser. Introduktionsuddannelsen afsluttes med en egnethedsvurdering til specialet.

Hoveduddannelsen består af 4 års ansættelse på mindst 2 afdelinger. Ansættelsen skal foregå i afdelinger med hovedfunktion, som afdeling med specialiseret funktion.

I løbet af hoveduddannelsen skal den uddannelsessøgende læge endvidere gennemføre den psykoteraeutiske grunduddannelse og forskningstræning, samt deltage i de obligatoriske specialespecifikke og ikke-specialespecifikke kurser.

Den Psykoteraeutiske grunduddannelse foreslås påbegyndt under introduktionsstillingen og skal færdiggøres under hoveduddannelse. Den omfatter:

- 60 timer teoretisk undervisning
- 60 terapi sessioner á mindst 45 minutter med tilhørende
- 60 supervisionstimer

Kompetencer hos speciallæger i psykiatri

Psykiatri er et lægevidenskabeligt speciale og speciallægen i psykiatri har patologiske bevidsthedsfænomener som arbejdsområde. En speciallæge i psykiatri beskæftiger sig med forebyggelse, udredning, behandling og rehabilitering af patienter med psykiske lidelser. En speciallæge i psykiatri besidder, i kraft af sin uddannelse, et veldefineret sundhedsvidenskabeligt, psykologisk og særligt psykopatologisk vidensgrundlag.

Psykiatrien er baseret på og integrerer flere teoretiske og kliniske dimensioner:

- i) den biologiske
- ii) den psykoteraeutiske
- iii) den psykosociale

iv) den beskrivende psykopatologiske

En speciallæge i psykiatri har den nødvendige kompetence til at arbejde ud fra den bio-psyko-sociale forståelse af psykiske sygdomme, med fokus på det hele menneske. Speciallægen i psykiatri har fokus på, at man ikke kan adskille et menneskes biologiske, psykiske og sociale dimensioner. Disse indgår i en konstant interaktion hos det enkelte individ.

Speciallægen i psykiatri kombinerer forskellige metoder til at afdække biologiske, psykologiske og sociale aspekter for at kunne foretage kliniske beslutninger og udføre diagnostiske og terapeutiske procedurer. Viden opnås gennem samtale med patienter, pårørende, andre behandlere og øvrige relevante samarbejdspartnere. Med dette som et samlet udgangspunkt træffes behandlingsmæssige beslutninger ud fra ekspertviden om evidens og god klinisk praksis, under hensyntagen til den enkelte patients aktuelle situation, præferencer, etik, juridiske forhold samt tilgængelige ressourcer

Speciallægen i psykiatri udreder og behandler psykisk sygdom og kan således foretage psykiatrisk anamnese og diagnostiske interviews til udredning og eventuel diagnosticering af patienter.

Den sundhedsvidenskabelige lægefaglige baggrund gør at speciallægen i psykiatri er kompetent til at lede komplekse psykiatriske patientforløb, til at foretage relevante prioriteringer i klinikken, til at koordinere hvilke dele af patientens forløb, der kan og bør varetages af andre faggrupper i og uden for psykiatrien, og til at visitere patienter til korrekt behandling.

Som en naturlig del af udredning og behandling af de givne psykopatologiske symptomer, indgår en konstant stillingtagen til somatiske differentialdiagnoser. Speciallægen i psykiatri varetager som læge også generel somatisk udredning og behandling af almindeligt forekommende medicinske sygdomme og tager ansvar for alle aspekter af det enkelte menneskes behandling.

Speciallægen i psykiatri virksomhed udføres på de psykiatriske akutmodtagelser, døgnafdelinger, ambulatorier og i psykiatriske speciallægepraksisser. Yderligere foretager speciallægen i psykiatri også kliniske vurderinger af psykiatriske problemstillinger hos patienter i andre specialer eller institutioner, samt udviser ekspertise i andre situationer end den direkte patientkontakt ved at bistå lægelige kolleger, pårørende og øvrige samarbejdspartnere med råd og vejledning.

Dansk Psykiatrisk Selskab udarbejder målbeskrivelse for, hvilke kompetencer, der skal opnås under speciallægeuddannelsen. Sundhedsstyrelsen godkender målbeskrivelsen, der kan findes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside¹⁶. Ifølge den gældende målbeskrivelse skal en speciallæge i psykiatri efter endt hoveduddannelse have opnået kompetencer inden for følgende emner:

- Neurologisk anamnese, objektiv neurologisk undersøgelse, identifikation og behandling af akutte og kroniske neurologiske lidelser
- Billediagnostiske og neurofysiologiske undersøgelser

---

¹⁶

<https://www.sst.dk/da/uddannelse/speciallaeger/maalbeskrivelser/~media/CFA6353000444CB09A4C50404426BC9E.ashx>

- Psykiatrisk anamnese og diagnostiske interviews
- Diagnosticering iht. gældende diagnostiske klassifikationssystem
- Anvendelse af relevante psykometriske skalaer
- Psykopatologi
- Behandling i henhold til psykofarmakologi, psykoterapi og psykoedukation
- Sociale behov samt inddragelse af patient, familie og relevante sociale instanser.
- Anvendelse af antidepressiva, antipsykotika, stemningsstabiliserende behandling, ECT, centralstimulantia, anxiolytika og hypnosedativa mht. virkning og effekt, bivirkninger (herunder bivirkningsskalaer), anvendelse af præparater mod bivirkninger, interaktioner, vanlig dosis, behandlingsmonitorering samt gældende retningslinjer
- Psykiatrilovens bestemmelser
- Social-anamnese
- Initiering af social intervention og i nødvendigt omfang bidrage i samarbejde med kommuner samt øvrige aktører indenfor bl.a. familie-, uddannelse-, job- og boligområdet
- Anvendelse af servicelovens bestemmelser
- Psykiatrisk behandling af patienter med gerontopsykiatrisk problemstillinger
- Behandling af patienter med nedsat intelligensniveau og mental retardering under indlæggelse
- Sexologiske problemstillinger
- Behandling af retslige patienter samt indlæggelse og udskrivelse af retslige patienter.
- Psykiatrisk behandling af patienter med anden etnisk baggrund.
- Psykiatriske tilsyn på patienter med somatisk sygdom.
- Kunne præsentere en klinisk problemstilling vedr. en patient
- Empatisk og forståelig kommunikation og samtale med en patient eller en pårørende
- Udformning af erklæringer til sociale myndigheder, patientklagenævn, domstole eller politimyndighed
- Tværfagligt samarbejde, herunder opsøge samarbejde med kolleger fra somatiske afdelinger, praktiserende læger samt andre instanser (kommune, politi) vedrørende konkrete patienter.
- Vagtarbejde
- Visitation
- Planer for undersøgelse og behandling for patienter
- Organisatorisk arbejde og organisatorisk forståelse for offentlig sygehusvirksomhed
- Selvledelse
- Akademiske kompetencer, herunder præsentation af klinisk problemstilling, foredrag og gennemgang af artikler fra et internationalt anerkendt fagtidsskrift
- Varetage undervisningen af medicinstuderende.
- Demonstrere indsigt i egne faglige begrænsninger og bevidsthed om egne reaktioner i forskellige kliniske reaktioner